

Język polski

Wymagania konieczne

(ocena dopuszczająca)

Uczeń:

- opisuje obraz
- nazywa barwy użyte przez malarza
- omawia elementy świata przedstawionego
- wyjaśnia pojęcia: akcja, wątek, fabuła jednowątkowa, fabuła wielowątkowa, narrator
- omawia elementy świata przedstawionego
- wyjaśnia pojęcia: związek frazeologiczny
- referuje treść wiersza
- określa rodzaj literacki
- wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego
- wyjaśnia pojęcia: narracja pierwszoosobowa, narracja trzecioosobowa, pytanie retoryczne
- rozpoznaje i wskazuje odmienne części mowy
- relacjonuje treść opowiadania, fragmentu tekstu, lektury, ustala kolejność zdarzeń
- omawia elementy świata przedstawionego
- charakteryzuje narratora
- wyjaśnia pojęcie: powieść fantastycznaukowa (science fiction)
- wskazuje różnice pomiędzy charakterystyką a opisem postaci
- wyjaśnia pojęcie: stereotyp, uchodźca
- odnajduje hasło w słowniku poprawnej polszczyzny
- relacjonuje zasady pisowni zakończeń -dztwo, -dzki oraz -ctwo, -cki
- odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie
- posługuje się terminami i pojęciami: narrator, powieść, świat przedstawiony, akcja, wątek, fabuła jednowątkowa, powieść fantastycznaukowa, charakterystyka, pisownia trudnych form rzeczowników i przymiotników, odmienne części mowy, rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, słownik poprawnej polszczyzny
- przytacza pytania zadane w tekście
- wymienia cechy opisu przeżyć wewnętrznych
- wyjaśnia pojęcia: czasowniki dokonane, czasowniki niedokonane
- wyjaśnia pojęcia: strona czynna, strona bierna, czasowniki przechodnie, czasowniki

nieprzechodnie

- wyjaśnia pojęcie: bezokolicznik
- wyjaśnia pojęcia: opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, opis dzieła sztuki
- wymienia elementy składające się na opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych i opis dzieła sztuki
- wyjaśnia pojęcie: anafora
- wymienia rodzaje zaimków
- podaje zasady używania dłuższych i krótszych form zaimków
- wyjaśnia pojęcia: powieść detektywistyczna, szyfr
- wymienia profesje związane z telewizją
- wyjaśnia pojęcia: teatr, fikcja literacka
- wymienia programy telewizyjne
- relacjonuje treść artykułu
- wyjaśnia pojęcia: e-higienia, fonoholizm
- posługuje się terminami i pojęciami: powieść detektywistyczna (kryminalna), narracja pierwszoosobowa, anafora, fikcja literacka, opis przeżyć wewnętrznych, pisownia trudnych czasowników, zaimki, czasowniki dokonane i niedokonane, strona czynna i bierna czasowników, czasowniki przechodnie i nieprzechodnie, ludzie telewizji, programy telewizyjne
- wyjaśnia pojęcia: bajka, morał, epika, uosobienie
- relacjonuje treść bajek
- odnajduje żądane hasło w słowniku terminów literackich
- wyjaśnia pojęcia: wyrazy neutralne, wyrazy nacechowane emocjonalnie, zdrobnienia, zgrubienia
- wyjaśnia pojęcia: dyskusja, teza, hipoteza, argument, przykład
- podaje różnice pomiędzy tezą a hipotezą, argumentem a przykładem
- wyjaśnia pojęcia: teza, argumenty
- wymienia nieodmienne części mowy
- wyjaśnia pojęcia: wykrzyknik i partykuła
- relacjonuje zasady łącznej i rozdzielnej pisowni partykuły nie
- relacjonuje zasady używania dwukropka
- posługuje się terminami i pojęciami: motto, apostrofa, bajka, morał, wypowiedź argumentacyjna, zasady dyskusji, nieodmienne części mowy, pisownia wyrazów z nie, dwukropek

- określa miejsce, w którym znajdują się przedstawione postacie
- wypowiada się na temat Ignacego Krasickiego, Henryka Sienkiewicza
- relacjonuje treść artykułu
- wylicza rodzaje perswazji
- definiuje perswazję
- wymienia zasady stosowania interpunkcji w dialogach
- definiuje wypowiedź twórczą
- wymienia elementy urozmaicające wypowiedź twórczą
- wymienia zasady pisowni wielką i małą literą
- posługuje się terminami i pojęciami: powieść przygodowa, wyrażanie oczekiwań (perswazja), scenariusz filmowy, wypowiedź twórcza, pisownia wielką i małą literą, znaki interpunkcyjne w dialogach, części zdania
- wyjaśnia pojęcie: wyrazy dźwiękonaśladowcze
- wymienia profesje związane z muzyką
- wyjaśnia pojęcie: powieść fantasy
- definiuje opowiadanie twórcze na podstawie baśni czy legendy
- przedstawia podział wypowiedzi
- wymienia rodzaje związków wyrazowych
- wymienia zasady stosowania przecinka w zdaniu pojedynczym
- posługuje się terminami i pojęciami: podtytuł, wyrazy dźwiękonaśladowcze, środki stylistyczne (poetyckie), opowiadanie twórcze na podstawie baśni czy legendy, pisownia ą, ę oraz en, em, on, om, przecinek w zdaniu pojedynczym, różne rodzaje wypowiedzi, związki wyrazowe, wyrazy poza związkami
- wyjaśnia pojęcia: Biblia, Księga Rodzaju, Eden,
- wyjaśnia pojęcia: wyrazy neutralne, wyrazy nacechowane emocjonalnie, zdrobnienia, zgrubienia
- wymienia motywy biblijne obecne w kulturze
- relacjonuje treść przypowieści
- relacjonuje treść mitu
- wyjaśnia pojęcia: mit, mitologia, Olimp, Prometeusz, Zeus
- wyjaśnia pojęcie: powieść obyczajowa
- wymienia sposoby zapisywania wyrazów obcego pochodzenia
- definiuje zdanie złożone
- wymienia cechy zdań złożonych współrzędnie i zdań złożonych podrzędnie

- wymienia cechy różnych typów zdań współrzędnych
- posługuje się terminami i pojęciami: powieść obyczajowa, pamiętnik, przypowieść, powtórzenie, opowiadanie twórcze na podstawie mitu lub przypowieści, pisownia wyrazów obcych, użycie nawiasu, zdanie złożone, zdanie złożone podrzędnie, zdania złożone współrzędnie (łącznie, rozłączne, przeciwstawne, wynikowe)
- referuje treść komiksu
- wyjaśnia pojęcie: komiks
- definiuje list oficjalny
- wymienia cechy języka potocznego
- wymienia elementy składające się na etykietę językową
- odróżnia głoski od liter
- dzieli głoski na samogłoski i spółgłoski
- wymienia cechy głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych
- wymienia cechy głosek ustnych i nosowych
- wymienia sytuacje, kiedy akcentujemy wyrazy na trzecią i na czwartą sylabę od końca
- definiuje słowo: intonacja
- wymienia zasady pisowni ó i u, rz i ż oraz ch i h

Wymagania podstawowe

(ocena dostateczna)

Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:

- omawia kompozycję obrazu
- charakteryzuje postacie przedstawione na obrazie
- określa tematykę tekstu, charakteryzuje bohaterów
- charakteryzuje bohaterów pierwszoplanowych
- omawia specyfikę miejsca akcji
- nazywa uczucia, których doświadcza bohater
- odnajduje w tekście przykłady ilustrujące wskazane cechy charakteru
- wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- wymienia kategorie gramatyczne poszczególnych części mowy
- wskazuje wątek główny i wątki poboczne
- rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworze

- określa tematykę i nastrój utworu
- nazywa wrażenia, które wzbudza w nim czytany tekst
- przygotowuje materiały do napisania charakterystyki
- wyszukuje w słowniku potrzebne informacje
- wypowiada się na temat podmiotu lirycznego
- wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję
- wykorzystuje najważniejsze konteksty
- wyjaśnia, na czym polega pytanie filozoficzne
- wskazuje funkcję rodzaju narracji
- przygotowuje materiały do opisu przeżyć wewnętrznych
- uzupełnia zdania właściwymi formami czasowników
- wskazuje formy dokonane w tekście
- wskazuje zdania, w których podmiot nie jest wykonawcą czynności
- przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i z biernej na czynną
- wskazuje różnice w wymowie i pisowni podanych bezokoliczników
- wyjaśnia zasady pisowni końcówek bezokoliczników
- opisuje zadania osób zaangażowanych przy tworzeniu programów telewizyjnych
- podaje przykłady programów telewizyjnych i klasyfikuje je do właściwych kategorii
- wskazuje uosobienia w bajkach i określa ich funkcję
- wskazuje w utworach cechy gatunkowe
- podaje różnice pomiędzy bajką a baśnią
- przy redagowaniu tekstów korzystać ze słownika terminów literackich
- formułuje tezę bądź hipotezę do podanego problemu
- formułuje tezę do podanych argumentów
- wyjaśnia różnice pomiędzy argumentami odwołującymi się do faktów i logiki a argumentami emocjonalnymi
- wskazuje w podanym tekście argumenty oraz przykłady
- rozpoznaje wypowiedź jako tekst nieliteracki
- wymienia cechy nieodmiennych części mowy
- odróżnia nieodmierne części mowy od odmiennych
- odnajduje w tekście błędne zapisy nie z różnymi częściami mowy
- wskazuje w tekście, gdzie należy postawić dwukropek
- wskazuje wątek główny i wątki poboczne
- charakteryzuje bohaterów pierwszoplanowych oraz drugoplanowych

- wskazuje funkcję rodzaju narracji
- określa temat i główną myśl tekstu
- opisuje specyfikę poszczególnych muzeów
- charakteryzuje poszczególne części zdania
- redaguje dialog urozmaicający akcję podanego tekstu
- wymienia argumenty, którymi posłużył się autor
- opisuje zadania osób zaangażowanych przy tworzeniu muzyki
- wymienia etapy, na które można podzielić Koncert Wojskiego
- wskazuje środki stylistyczne
- rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworze
- proponuje alternatywne zakończenie wybranej legendy lub baśni
- definiuje rodzaje związków wyrazowych
- w zdaniu wskazuje miejsca, w których powinien być przecinek
- omawia pochodzenie wskazanych motywów biblijnych
- wymienia związki frazeologiczne pochodzące z Biblii
- określa tematykę przypowieści
- podaje cechy mitu
- opisuje najważniejsze postacie z mitologii
- proponuje alternatywne zakończenie wybranego mitu lub przypowieści
- wyjaśnia, dlaczego w podanym tekście zastosowano nawiasy
- uzupełnia podany tekst odpowiednią formą wyrazu obcego
- rozpoznaje poszczególne typy zdań złożonych współrzędnie
- wykorzystuje najważniejsze konteksty
- omawia kompozycję obrazu
- wskazuje cechy artykułu prasowego w tekście
- charakteryzuje bohaterów komiksu
- wymienia części, z których składa się list oficjalny
- wybiera argumenty adekwatne do określonego listu oficjalnego
- wyjaśnia, w jakich sytuacjach używa się oficjalnej a w jakich – nieoficjalnej odmiany języka
- definiuje głoski, sylaby i litery
- wskazuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne w podanych wyrazach
- wskazuje głoski ustne i nosowe w podanych wyrazach
- identyfikować akcent paroksytoniczny jako dominujący w języku polskim

- formułuje w punktach, na czym polega współczesny patriotyzm
- określa temat listu

Wymagania rozszerzające

(ocena dobra)

Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:

- wypowiada się na temat specyfiki komiksu
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim obraz
- omawia problematykę fragmentu tekstu oraz nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst
- określa doświadczenia bohaterów i porównuje je z własnymi
- rozpoznaje formę wskazanej części mowy
- określa problematykę utworu
- tworzy plan charakterystyki wskazanego bohatera literackiego
- wykorzystuje słownik poprawnej polszczyzny przy tworzeniu tekstów
- omawia funkcję specyficznego języka, którym posługuje się narrator
- wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów
- wskazuje właściwe formy wyrazów
- wyciąga wnioski
- określa własne stanowisko
- wypowiada się na temat sposobu przedstawienia postaci
- definiuje pojęcie szczęścia
- wskazuje i omawia różnice pomiędzy dorosłością a dzieciństwem
- redaguje plan opisu przeżyć wewnętrznych
- tworzy czasowniki dokonane od niedokonanych
- wskazuje czasowniki nieprzechodnie
- tworzy formy osobowe do podanych bezokoliczników
- zapisuje bezokoliczniki od podanych form osobowych
- redaguje opis sytuacji na podstawie podanego planu
- opisuje uczucia i stany wewnętrzne bohaterów podanej sytuacji
- odnajduje w dowolnych źródłach symboliczne znaczenia wskazanych elementów, występujących na obrazach
- tworzy odpowiednie formy zaimków
- wskazuje jakie części mowy zastępują podane zaimki

- wymienia cechy powieści detektywistycznej w utworze
- wymienia cechy programów telewizyjnych
- wskazuje cechy artykułu prasowego we fragmencie
- wyciąga wnioski
- określa własne stanowisko
- omawia funkcję tła na obrazie
- wskazuje i omawia morał w bajkach
- określa swoistość definicji słownikowych
- formułuje argumentację do podanej tezy
- wskazuje w podanym tekście argumenty odwołujące się do faktów i logiki oraz argumenty emocjonalne
- tworzy przysłówki od podanych przymiotników
- rozpoznaje nieodmienne części mowy w tekście
- wskazuje w tekście partykuły i wykrzykniki
- uzasadnia pisownię nie z różnymi częściami mowy w podanych przykładach
- uzasadnia użycie dwukropka w podanych przykładach
- wskazuje cechy powieści przygodowej w utworze
- określa znaczenia dosłowne i przenośne w wierszu
- wzbogaca podany tekst o elementy urozmaicające
- wskazuje elementy komizmu
- wskazuje zabiegi, za pomocą których autor nawiązuje kontakt z czytelnikiem
- nazywa cechy, którymi powinni się charakteryzować przedstawiciele poszczególnych profesji
- wskazuje cechy powieści fantasy w utworze
- wskazuje uosobienie oraz wyrazy dźwiękonaśladowcze i określa ich funkcje
- łączy wypowiedzenia tak, aby powstały zdania złożone• w zdaniu wskazuje wyrazy, które tworzą związki wyrazowe
- wskazuje wyrazy poza związkami w zdaniu
- koryguje zdania pojedyncze pod kątem interpunkcji
- wyjaśnia znaczenie oraz pochodzenie oraz znaczenie związków frazeologicznych pochodzących z Biblii
- wyjaśnia metaforyczne znaczenie przypowieści
- wskazuje wartości zaprezentowane w przypowieści
- formułuje przesłanie przypowieści

- określa problematykę mitu
- wskazuje teksty kultury współczesnej, w której obecne są motywy biblijne
- redaguje plan wydarzeń opowiadania twórczego
- nazywa rodzaje zdań złożonych
- tworzy i zapisuje zdania złożone współrzędnie
- nazywa wrażenia, jakie budzi w nim komiks
- wskazuje wartości zaprezentowane w komiksie
- przekształca podaną wiadomość w list oficjalny
- koryguje podany przykład listu oficjalnego
- wskazuje różnice pomiędzy językiem mówionym a językiem pisanym
- odróżnia spółgłoski miękkie od twardych
- odróżnia głoski dźwięczne od bezdźwięcznych oraz ustne od nosowych
- wskazuje akcent w podanych wyrazach
- podaje wyrazy pokrewne uzasadniające pisownię
- omawia funkcję śródtytułów
- omawia funkcję epitetów

Wymagania dopełniające

(ocena bardzo dobra)

Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:

- formułuje problem przedstawiony na obrazie
- wyraża własny sąd o obrazie
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach
- wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach
- wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów
- interpretuje znaczenie puenty utworu
- stosuje właściwe formy odmiennych części mowy w kontekście
- tworzy charakterystykę wskazanego bohatera literackiego
- stosuje zasady budowania akapitów
- interpretuje wiersz
- odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń
- tworzy poprawne przymiotniki od podanych rzeczowników
- poprawnie interpretuje wymagany materiał

- właściwie argumentuje
- uogólnia, podsumowuje i porównuje
- formułuje problem przedstawiony na obrazie
- redaguje pełny, spójny i poprawny opis przeżyć wewnętrznych
- stosuje czasowniki dokonane i niedokonane w odpowiednim kontekście
- tworzy pogłębiony opis przeżyć wewnętrznych, trafnie nazywając uczucia oraz stany psychiczne, posługując się bogatym słownictwem
- przy opisie dzieła sztuki wnikliwie przedstawia elementy charakterystyczne, w sposób kompetentny omawia cechy artyzmu, ocenia i interpretuje dzieło sztuki, ujawniając wrażliwość
- używa dłuższych i krótszych form zaimków w odpowiednich kontekstach
- omawia specyfikę telewizji jako medium
- redaguje tekst informacyjny
- odróżnia informacje o faktach od opinii
- odnosi problematykę bajek do własnych doświadczeń
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach
- odnosi problematykę bajki do własnych doświadczeń
- interpretuje zakończenie fragmentu
- aktywnie uczestniczyć w dyskusji
- tworzy argumentację potwierdzającą podaną tezę oraz zaprzeczającą jej
- interpretuje utwór
- używa przysłówków w tekście
- posługuje się przymkami i spójnikami w tekście
- używa partykuł i wykrzykników w tekście
- stosuje zasady poprawnej pisowni nie z różnymi częściami mowy we własnym tekście
- stosuje dwukropek we własnych tekstach
- opisuje wybrane muzeum
- przekształca zdania tak, aby zastosuje inny rodzaj podmiotu
- formułuje różne sposoby wyrażania oczekiwań
- tworzy dialog stosując zasady interpunkcyjne
- redaguje wypowiedź twórczą zawierającą elementy urozmaicające
- redaguje scenariusz filmowy na podstawie podanego tekstu
- odnosi się do pytania postawionego na końcu tekstu
- wymienia cechy wpływające na melodyjność fragmentu

- tworzy opowiadanie twórcze na podstawie baśni czy legendy
- zdania pojedyncze nierozwinięte przekształca w zdanie pojedyncze rozwinięte
- klasyfikuje związki wyrazowe
- tworzy teksty poprawnie stosując przecinki
- odnajduje motywy biblijne w tekstach kultury
- porównuje początki ludzkości przedstawione w Biblii i w mitologii
- omawia przyczyny wpływu mitologii na kulturę wieków późniejszych
- redaguje opowiadanie twórcze na podstawie mitu czy przypowieści
- interpretuje znaczenie tytułu
- redaguje tekst z użyciem nawiasów
- wykonuje wykresy zdań
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury, wskazuje charakterystyczne dla niego cechy
- redaguje list oficjalny
- posługuje się różnymi odmianami języka stosownie do sytuacji
- wskazuje słowa, w których litera i oznacza tylko miękkość głoski, w których – tworzy sylabę
- wskazuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe w tekście
- czyta podany tekst poprawnie akcentując wszystkie wyrazy
- tworzy tekst, w którym stosuje poprawną pisownię wyrazów z ó, u, rz, ż, ch, h
- omawia symbolikę ozdób choinkowych
- omawia problematykę listu
- wyraża własny sąd o treści listu

Wymagania wykraczające

(ocena celująca)

Uczeń: potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:

- bierze udział w dyskusji na temat problemu przedstawionego na obrazie
- podejmuje dyskusję na temat wyobcowania i tolerancji
- podejmuje dyskusję na temat sposobu traktowania osób z niepełnosprawnością
- podejmuje dyskusję na temat sposobu postrzegania ludzi starych
- przedstawia informacje na temat jednej z religii
- podejmuje dyskusję na temat tolerancji religijnej
- wypowiada się na temat rozwoju techniki i jej wpływu na życie codzienne, wskazuje wady

i zalety

- podejmuje dyskusję na temat sztucznej inteligencji
- tworzy opowiadanie w konwencji science-fiction
- uczestniczy w dyskusji na temat stereotypowego postrzegania innych ludzi
- przedstawia wybrany stereotyp
- bierze udział w dyskusji na temat przyczyn wykluczania niektórych osób
- uczestniczy w dyskusji na temat zagrożeń, jakie dla relacji międzyludzkich niesie ze sobą rozwój technologii
- podejmuje dyskusję na temat priorytetów, którymi kieruje się człowiek, zwłaszcza w sytuacji zagrożenia
- wykorzystuje bogate konteksty
- formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
- porównuje obraz z innymi tekstami kultury podejmującymi podobną problematykę
- formułuje inne pytania filozoficzne
- omawia obrazy
- przywołuje i interpretuje inne teksty kultury poruszające temat śmierci
- uczestniczy w dyskusji na temat zachowań osób zakochanych
- redaguje opis przeżyć wewnętrznych
- przedstawia wybraną powieść detektywistyczną
- redaguje opowiadanie z wątkiem detektywistycznym
- redaguje reklamę
- wykorzystuje bogate konteksty
- formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
- uczestniczy w dyskusji na temat problemu zaprezentowanego w bajce
- redaguje bajkę
- przedstawia tło historyczne powieści
- przygotowuje prezentację na temat wybranego kraju i jego specyfiki
- sporządza notatkę
- przygotowuje prezentację o różnych rodzajach muzeów
- uczestniczy w dyskusji na temat sposobów relacjonowania swoich przeżyć
- redaguje oryginalny scenariusz filmowy na podstawie własnego pomysłu
- porównuje książkę z filmem
- uczestniczy w dyskusji na temat funkcji wyobraźni w życiu
- uczestniczy w dyskusji na temat powodów czytania książek

- porównuje obraz z innymi tekstami kultury przedstawiającymi podobną problematykę
- porównuje sposób ukazania stworzenia świata w Biblii i w mitologii
- przygotowuje prezentację na temat wybranego motywu biblijnego
- uczestniczy w dyskusji na temat przyczyn dla których Jezus z Nazaretu posługiwał się przypowieściami
- uczestniczy w dyskusji na temat okazywania współczucia i pomocy w codziennym życiu
- uczestniczy w dyskusji na temat wykorzystywania swoich możliwości
- uczestniczy w dyskusji na temat okoliczności, w których należy zachować przezorność
- wypowiada się na temat najważniejszych bogów greckich
- przedstawia wybrany tekst kultury zawierający odwołania do mitologii
- uczestniczy w dyskusji na temat konieczności przestrzegania zasad
- uczestniczy w dyskusji na temat wartości nadających życiu sens
- uczestniczy w dyskusji na temat sposobu traktowania zwierząt przez ludzi
- uczestniczy w dyskusji na temat wpływu przemian cywilizacyjnych na człowieka
- uczestniczy w dyskusji na temat sztuki w przestrzeni publicznej
- uczestniczy w dyskusji na temat różnych sposobów postrzegania słowa: patriotyzm
- uczestniczy w dyskusji na temat różnych sposobów świętowania Bożego Narodzenia
- uczestniczy w dyskusji na temat przyczyn negatywnego nastawienia do walentynek
- omawia książki, które najintensywniej zapadły mu w pamięć
- przedstawia różne sposoby świętowania Wielkanocy